

Carme Nogueira, *Citoyenneté* [Cidadanía], 2012

13 min 33 seg | Cortesía Galería adhoc, Vigo

Carme Nogueira a miúdo examina a relación entre paisaxe e cidadanía, explorando neste caso momentos clave de afirmación e disidencia no discurso nacional francés e a súa construción da man do proxecto colonial. Nogueira le textos ou discursos en lugares específicos de París e os seus arredores, evocando momentos clave na construción, non libre de disenso, da noción de cidadanía e a súa relación co ámbito urbano.

Anja Kirschner e David Panos, *An Exchange for Fire* [Un intercambio co lume], 2013

13 min | Cortesía dos artistas

Dividida en cinco capítulos (Sacrificio, Non-cidadáns, Responsabilidade persoal, Auxilio e Débeda), esta obra está composta de material gravado en Grecia durante o ano 2012 e textos de Clinical Wasteman que buscan relacionar a historia da moeda e a monetarización das sociedades, a débeda, a fiscalización e os valores opresivos que estas promoven baixo unha noción excluínte de cidadanía dentro do capitalismo nun clima de crise financeira global.

Olivia Plender, *Set Sail for the Levant* [Partir cara a levante], 2008

Cortesía da artista

É un xogo deseñado por Olivia Plender, baseándose no «Real xogo da oca» do século XVI. Reflicte a loita do campesiño para alcanzar éxito material e social na vida, ofrecendo a débeda como a única opción viable en cada etapa. Como se sinala no taboleiro: «O xogo dá comezo e atópaste na desafortunada posición de ser un pobre plebeo, a quen as circunstancias expulsaron da terra e obrigaron a botarse ao camiño». O último paso no xogo, que marca a vitoria do xogador, é o de partir cara a levante, deixando todas as débedas sen pagar e emprendendo a experiencia colonial. As cartas tamén poden ser utilizadas como un tarot.

COPRODUCCIÓN

MARCO
MUSEO DE ARTE CONTEMPORÁNEA DE VIGO

49 NORD
6 EST
FRAC
LORRAINE

MARCO
FUNDACIÓN

CONCELLO
DE VIGO

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE CULTURA, EDUCACIÓN
E ORDENACIÓN UNIVERSITARIA

Harun Farocki, *Bilder der Welt und Inschrift des Krieges* [Imaxes do mundo e epitafios da guerra], 1988

75 min | Colección Frac Lorraine, Metz

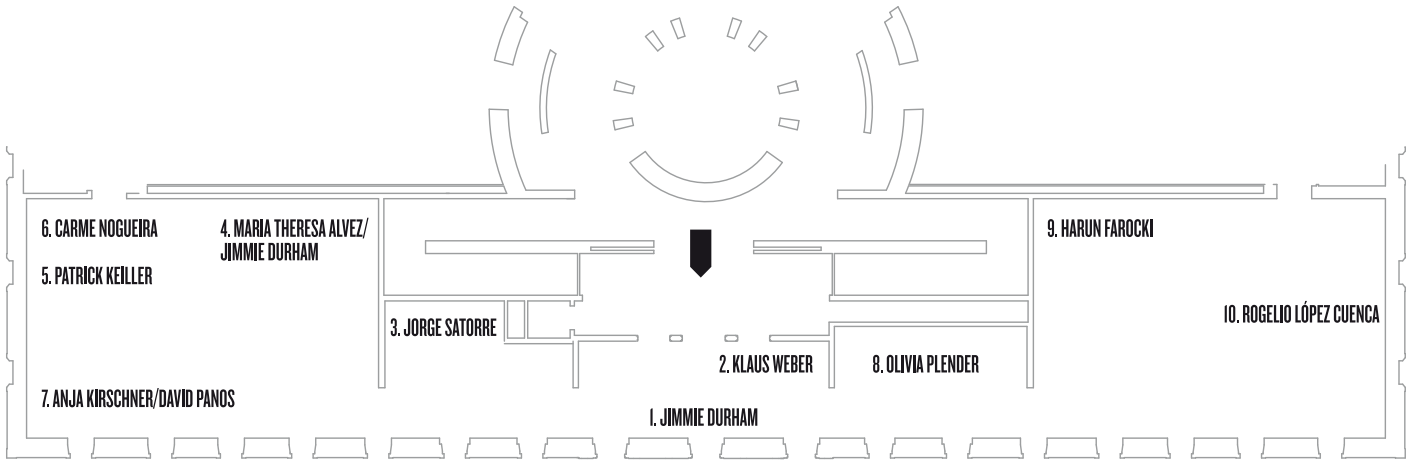
É unha reflexión sobre a mecanización da vida na modernidade e as consecuencias dun entendemento mecanizado do mundo no desenvolvemento das tecnoloxías de guerra, vixilancia e control dos prisioneiros. A captura fotográfica de imaxes desencadeou un desenvolvemento militar e de control social, que á súa vez xera as súas propias contra-tecnoloxías, no que a vida humana vai sendo reducida a mera información.

Rogelio López Cuenca, *La Alhambra sobrevivió* [A Alhambra sobreviviu], 1995

Colección Diputación de Granada, Granada

Na historiografía tradicional o proceso de expulsión dos musulmáns do territorio español chamouse a Reconquista e foi unha cruzada cristiá contra unha forza invasora, coma se os visigodos, tamén invasores, fosen máis «naturalmente españois» cós árabes. O vasto patrimonio árabe de España foi folclorizado (como o foi a cultura xitana), convertido en atracción turística, pero borrado como parte da herdanza cultural. Neste sentido, *La Alhambra sobrevivió* tenta evidenciar a forma na que a historia é anulada para dar paso a un mito cristián fundacional no que a «diferenza» é domada como folclore a través do turismo, particularmente no caso da Alhambra (o sociólogo Aníbal Quijano considera que a expulsión dos musulmáns e os xudeus de España nos séculos XV e XVI é a primeira limpeza étnica da historia, polo menos da historia moderna).

GALEGO

UNHA MÁQUINA DESEXA INSTRUCCIÓNS COMO UN XARDÍN DESEXA DISCIPLINA

PREMIO MARCO/FRAC LORRAINE
PARA NOVOS COMISARIOS

13 SETEMBRO 2013 - 2 FEBREIRO 2014

COMISARIA: CATALINA LOZANO

PRODUCCIÓN: MARCO, MUSEO DE ARTE CONTEMPORÁNEA DE VIGO /FRAC
LORRAINE, METZ, FRANCIA

*Unha máquina desexa instrucións como un xardín desexa disciplina** examina procesos de colonización interna dentro de Europa que coinciden historicamente coa transición cara ao capitalismo e a formación do pensamento e a política modernos. Estes procesos de acumulación de riqueza, privatización crecente dos recursos, imposición de formas de relixión hexemónicas, en detrimento de prácticas asociadas aos ciclos de produción, control da sexualidade, reprodución da forza de traballo, e abolición crecente de formas de comunalidade, semellan ser un precedente (aínda que tamén continuaron de xeito simultáneo) de estratexias sistematicamente utilizadas polos poderes coloniais europeos en ultramar, que á súa vez regresaron ás metrópoles «decorados» con novos imaxinarios.

*Título tomado dunha obra de Jimmie Durham (2013)

O establecemento paulatino de estados-nación en Europa correspondeuse con procesos de homoxeneización imposta sobre diferentes pobos. Por exemplo, en España o afianzamento do estado-nación foi bastante temperán e consolidado con alianzas matrimoniais e a empresa militar coñecida como a «Reconquista» (unha reconquista dunha España que non existía, pero que se prefiguraba como católica e branca), mentres que Italia ou Alemaña non se «unificarían» (de novo, un termo que implica unha forma «natural» do estado-nación preterminada historicamente) ata finais do século XIX.

Por outro lado, este proxecto intenta activar un entendemento dinámico da historia na que os procesos descritos non se limiten a unha explicación pechada ou moralista do pasado. Non se trata de presentar unha imaxe romántica da Europa pre-moderna, senón de desarmar o discurso civilizador que naturaliza a ecuación capital=civilización. Os procesos complexos que se tentan describir aquí non acontecen illadamente, senón que están entretecidos e continúan operando en diferentes rexistros e niveis, mudando e transformándose, adaptándose, intensificándose ou tranquilizándose.

Redución da diversidade

As cruzadas, a inquisición, o peche dos comúns, a cacería de bruxas, mesmo a Reforma, son procesos que se entenden aquí baixo a noción de redución da diversidade, é dicir, como esforzos máis ou menos exitosos de restrinxir formas de facer e de pensar que contradixesen o entendemento dominante e proto-moderno da sociedade, a política e a economía.

Estes procesos crearon un mundo cada vez máis dividido entre os homes «civilizados» —asociados ao cristianismo, o control sobre o traballo na forma de salarios, o desenvolvemento da razón radicalmente separada do corpo— e aqueles por civilizar —herexes, «bruxas», vagos, rebeldes, «supersticiosos».

Negación da simultaneidade [coevalness]

Esta noción é tomada de Walter D. Mignolo quen di que «a negación da negación da simultaneidade é unha das principais tarefas da teorización postcolonial». A negación da simultaneidade é unha consecuencia directa dunha visión da sociedade encamiñada cara ao progreso (entendido este como o desenvolvemento dunha economía capitalista dentro dunhas institucións reguladoras da vida humana que é agora un instrumento de produción e consumo de bens). Esta lóxica absurda leva a relocalizar ao non-europeo (ou ao europeo «rebelde») no

pasado, como atrasado respecto a un desenvolvemento inevitable e lóxico no que a Europa moderna é o punto máis elevado.

O mito do observador desinteresado

Unha consecuencia destes procesos foi a pretensión moderna de obxectividade e de observación desinteresada dunha realidade externa e separada de quen observa: «A obxectividade é a alucinación de poder facer observacións sen observador. A apelación á obxectividade é o rexeitamento á responsabilidade; de aí a súa popularidade».

En *Unha máquina...* estas liñas de pensamento trénzanse e comezan un tecido complexo, pero inacabado e cambiante. Metodoloxicamente, os diferentes traballos artísticos e de investigación aquí reunidos buscan desestabilizar a dualidade que se desencadea do pensamento platónico (mundo material e mundo abstracto), da que se apropia o cristianismo (corpo e alma), secularizada despois no pensamento moderno (corpo e razón), e redistribuída amplamente en clasificacións sociais. O proxecto busca ir disolvendo esta dualidade, complexizando e imposibilitando o seu uso como ferramenta taxonómica.

TEXTOS: CATALINA LOZANO

Notas

¹ Walter D. Mignolo, *The Darker Side of the Rennaisance: Literacy, Territoriality and Colonization*, The University of Michigan Press, 1995, p. xii.

² Heinz von Foerster, citado en Humberto Maturana Romesín, Bernhard Pörksen, *Del Ser al Hacer. Los Orígenes de la Biología del Conocer*, Santiago de Chile: Comunicaciones Noreste, 2004, p. 46.

Descrición das obras

Jimmie Durham, *Unha máquina desexa instrución como un xardín desexa disciplina*, 2013

Cortesía do artista

Este debuxo, que fai referencia a unha obra anterior de 1996, expresa certa condición moderna na que a natureza pasou a ser entendida e organizada baixo unha visión mecanicista, privándoa do seu poder para interactuar cos humanos, coartando —polo menos ilusoriamente— a súa forza e reconducíndoa cara á produción ao servizo do home. Esta visión foise multiplicando e aplicando a todos os ámbitos da vida humana, levando á desacralización nas relacións sociais e no mundo en xeral.

Klaus Weber, *Witch’s Ladder* [Escaleira de bruxa], 2011

Cortesía do artista

Os museos, como outras institucións modernas, foron construídos dentro dun modelo de coñecemento unidireccional que estableceu unha relación xerárquica entre produtores e receptores. A obra *Witch’s Ladder* de Weber, que é unha versión sobredimensionada das escaleiras que se utilizan na bruxería e que permiten que os demos entren nun edificio a través do teito, transmite unha contra-enerxía que perturba as condicións de recepción dentro da racionalidade funcionalista pola que se rexeron os museos. Este poder derivase das plumas procedentes de animais en cativerio, polo que contrarrestan efectivamente as relacións morais cristiá e moderna —moi a miúdo a segunda é unha versión secularizada da primeira— coa natureza, revertendo os seus efectos.

Jorge Satorre, *Los Negros (Inscripciones, Circularidad, Gestos)* [Os Negros (Inscricións, Circularidade, Xestos)], 2011-2013

Los Negros (Circularidade) [Os Negros (Circularidade)], 2011

(Debuxos de Arthur Lien con interpretacións de

Davide Zanutta e Aldo Colonnello)

Colección Estrellita B. Brodsky, Nova York

Los Negros (Inscripciones) [Os Negros (Inscricións)], 2011

Colección Fundación Botín, Santander

Neste vasto proxecto de investigación, composto de varias obras, Satorre examina as formas nas que se negociaron de xeito dispar as crenzas populares coa doutrina da Igrexa a finais do medioevo no norte de Italia, durante

a Inquisición. Partindo de *El queso y los gusanos* de Carlo Ginzburg, Satorre intenta descubrir indicios dunha historia de tensións entre os esforzos da Igrexa por absorber ou reprimir o que se consideraba paganismo e as estra-xeias populares para infiltrar prácticas pre-cristiás agrícolas dentro da súa vida como fieis católicos. O título *Los Negros* fai referencia aos escritores anónimos e á fascina-ción do artista por atopar os rastros daquilo que quedou por fóra da narración.

Maria Thereza Alves e Jimmie Durham, *Museum of European Normality* [Museo da Normalidade Europea], 2008

Cortesía dos artistas

Este traballo colaborativo volve a mirada etnolóxica cara a Europa. Mentres Alves visita certos valores occidentais que se impoñen como universais, como a identificación do costume de mirar aos ollos como símbolo de honestidade, e os identifica co que os etnólogos chaman rituais, Durham examina documentos da vida cotiá nunha sociedade capitalista para desnaturalizalos.

Patrick Keiller, *The Possibility of Life’s Survival on the Planet* [A posibilidade de supervivencia da vida no planeta], 2012, pp 30-31

A páxina 29 remata dicindo: «Lera que un dos factores que facilitou inicialmente o desenvolvemento do capitalismo industrial en Inglaterra foi a mobilidade da man de obra agrícola existente. Non obstante, dita flexibilidade no mercado laboral non derivou das liberdades anglo-saxonas tradicionais, senón da lexislación gobernamental: *Unha Lexislación para a Expulsión de Persoas Pobres ata que poidan ser imputables*, a emenda de 1795 á Lei de Asentamentos «co interese de liberar mans para que vaian alí onde a puxante empresa capitalista máis as necesita».*

«Ese mesmo ano, un meteorito caeu en Yorkshire, o que confirmou a existencia de meteoritos, e levou a Robinson a concluír que a caída dun meteorito coincide necesariamente cun acontecemento histórico de gran relevancia».

^[1] John Torpey: The Invention of the Passport: Surveillance, Citizenship and the State (Cambridge, 1999), p. 67.